

MAKS PORTER

LENI

Prevod sa engleskog
Milica Kecojević

Beograd
2019.
DERETA

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Max Porter
LANNY

Copyright © Max Porter, 2019
First published in 2015 by Faber & Faber Ltd
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

*Mir, moj stranac je drvo
Koje raste prirodno kroz sve svoje
Nemire, iskušenja i potrebe
Rastenja.
Zeleno je i odlučno
Diše s mukom
Pa ipak zrači mirom, duševnim mirom
Rast, pokret.
Vodi tu ozelenelu slast
Kroz ceo svet
Gde nebo i zemlja neguju njegovu svakodnevicu
Kao što bih i ja tvoju.*

Linnet Roberts, „Zeleni madrigal (I)”



Mrtvi Čika Potajničak se budi iz stojećeg dremeža, onako kao od brega odvaljen, i struže svetlucave bitumenske taloge sna, nabubrele od tečnih klobuka smeća. Leže da bi čuo himne zemlje (nema ih, stoga pevuši), zatim se smanjuje, proseca sebi usta jednim potezom zardalog prstena i usisava vlažnu kožu od kiselog mrtvog lišća i voćnih lešinara. Deli se i tetura, razdvaja i ponovo sastavlja, iskašljava plastično lonče i okamenjen kondom, nakratko zastaje u obliku razlupane kade od fiberglasa, spotiče se i kida masku, oseća svoje lice i vidi da je napravljeno od davno zatrpanih boca taninske kiseline. Viktorijansko đubre.

Razdražljivi Čika Potajničak ni slučajno ne bi trebalo da spava popodne; posle ne zna ko je.

Došlo mu je da ubija, stoga peva. Pesa zvuči uspareno – ni nalik na ključanje asfalta po vrućini. Osmeh mu traje lepljiv sat. Oraspoloživši se, brblja glasom obrazovane budale, obraćajući se suvim, papirnim krilima i potkornim potčinjenima, svojim prošlogodišnjim belezima, miševima i ševama, voluharicama i jelenima, simpatičnoj uspomeni na sebe sezonski pouzdanog, što i

predviđa seoski plan i program. Provlači se iz jednog mračnog kostima u drugi, šušti, rominja i psuje, koračajući između drveća. Nekoliko koraka prelazi kao inženjer u fluorescentnom prsluku. Ulazi u večernje odelo, potom u sklonište, pa u trenerku, pa u zarđalu haubu džipa, naposletku i u kožnu suknju, ali ništa mu ne stoji. Zastaje u obličju auspuha, zatim se steže kao klopka za zečeve, uspravlja se kao zapišana kopriva i završava kao sveže zadavljeno jagnje. Bere crnog kosa s neba i krcka mu žuti kljun. Pilji u poderano ptičje lice kao da je čisto jezerce. Baca pticu preko šumske pozornice, okrenut ka proplanku, zarastao, i trupka izbrazdanim stopalima. Telo mu je oklop od drvene kore sa urezanim inicijalima davno poživših mladih ljubavnika. Klopara kroz šumu, potpuno razbuđen i željan slušanja.

Samo jedna stvar može da razveseli mrzovoljnog Potajnička – njegovo redovno slušanje.

Klizi preko zemlje brzinom sumraka i stiže na svoje omiljeno mesto. Selo ga dočekuje budno i lepo, nakvašeno polusvetlom. Penje se u natkrivenu kapiju. Nevidljiv je i strpljiv, mali poput buve. Sedi mirno.

Sluša.

Evo ga.

klica

Ljudski zvuk, privezan za njegovo interesovanje, dovu-
čen preko polja, usisan njegovom ogromnom potrebom.

Privatan posed,

pčelinje saće

Veličanstveno.

Šampon mi je ušao u oči, dobitak

Divan deo dana.

pritisni pauzu, nema ni traga od tate, ovde smrdi, nagni čašu

Sad je oko njega, on poseže unutra i pažljivo izvlači
niti, kao kad dirigent mami zvuk iz orkestra,

sadnice

onda baci

stručno, bez žurbe, kao što vreme polako nameće smrt
nekom organizmu, malo-pomalo, slušajući. Čuje svo-
je selo kako se polako okreće pripremama za san,

jebi se, Alane

mного veća snaga, sjajni snovi,

prenosni kaiš škripi

načisto zaboravih mleko

priča sa starom Pegi

do poslednjeg zalogaja,

došla neka čudna vremena,

kako su ti kolena, to je samo ogrebotina od veštačke trave, nije rak

jesen je svirep hirurg,

Tata je besan kao ris, više džina, manje tomika,

**Mrtvi Čika Potajničak izdiše, opušta se, gnezdi na
prelazu preko ograde, smeši se i upija je, svoju englesku simfoniju,**

vrane krešte, stavi raspored u plastičnu foliju,

Agneta se usvinjila,

godine 95. kontrola izgubljena,

registracija u „Elm Hausu”,

kratko

doba-

civanje,

originalni prozori, skoknuću do grada, moja verna prijateljica Dijareja,

stari ljudi umiru,

kora mandarine niz ulicu kao pu

tanja do zakopanog blaga,

pičkica,

interesantno viđenje,

Specijalna isporuka i Potpisan prijem nisu jedno te isto,

zemlje mogu da se razvijaju u pogrešnom pravcu,
nikad nisam video tipa tako sjebanog od kokaina,
 jezivi roditelji, *nažalost, hor se preklapa sa Bendersima,*
lepa, ali na neki musav način,
 poslednja čašica pre spavanja, *zapušeni odvodi,*
bucmasti riđi sin koji je maltretirao našeg
 Iranac ili tako nešto,
 ulazi i izlazi kao vetar,

Šilin sutlijaš s posoljenim karamelom, *gospode bože, umro sam i otišao pravo u raj*
devet engleskih funti,

**pliva u njoj, proždire je i umotava se u nju, utrlja-
 va je, gura je u svoje otvore, grolji, igra se, bode i
 grebe, liže i srče sam taj zvuk, želi da mu se peni na
 jeziku, to njegovo mesto,**

takva jabuka, profesor tako kaže, *kiš a la povraćancija,*
 kapija izlizana tamo gde se ona naslanja već sedamdeset leta,
pište kao lisice u teranju, *on je buljaš,*
 stanje toaleta, *optika, staćemo tome na put,*
manje antibiotika, zdravije krave,
beskrajne žalopojke,
na tacni se prvo stavi folija,

pokvareni stari drkadžija, u kakvom je samo stanju taj skuter,
totalno sranje od tetovaže,

Lakoumna Linda,

devet konzervativnih biračkih okruga u lancu razboritosti, ti ili ja,

treba mi prevoz u petak,

pre će biti peglanje nego šolja čaja,

ne bih da ti solim pamet, Kene, trojmet,

pletilje svih zemalja, ujedinite se, plejstejšn je crkao

Dejv ima gomile dalija

**Mrtvi Čika Potajničak žvaće šumove mesta i čeka
svoj omiljen ukus, ali ga još nije osetio,**

bio sam nastavnik tako da znam sve što se može znati o razbijenim glavama,

postoje mladice dečaci, mladice devojčice i bebe mladice

od trideset centimetara,

ej, pa gde si ti, elegantno popunjena, čupanje čitavih naramaka

zvončića zarad dva dana lepote,
Debela Pem ide da oplevi krofne sa džemom,

koristan rekoh mu pokvareno kvačilo, promeni kanale,
kompost, odgovori mu na poruku,

Roj je imao još jedan napad, Jašvi skuplja radnim danima uveče,

vragolasti pogled u njegovu gđu, samo preko mene mrtvog

videla sam bolničare kako ulaze, ali Džin je rekla da više nema svrhe,
čvrst jasmin, dvadeset sklekova i posle ga izdrkaš,

ne deri se na mene što sve planiram mesec dana unapred,

bokali puni vode iz oluka,

kese za reciklažu, tombola,

odjednom crče, plaćanje po prispeću, jednostavno nisi poželjan, na svaki bogovetni sastanak književnog kluba donosi svoju otrovnu muškost,

El gaz pijan kao letva,

a onda ga začuje, kristalno jasan, divan zvuk svog miljenika.

Dečaka.

Imala bi glavu delfina i krila sivog sokola i to bi bila zver koja upozorava na oluju, koja motri na oblake dok mi spavamo.

Mrtvi Čika Potajničak grli sebe rukama preminulog ariša, dok mu se niz bradu sliva kukavičja pljuvačka. Kezi se. Glava delfina i krila sivog sokola! Svrbe ga hirurške ruke, želi da raspori selo i iz njega izvuče dete. Da ga iščupa.

Istovremeno mlad i drevan, ogledalo i ključ. Zver koja upozorava na oluju, koja motri na oblake... Neko vreme sluša dečaka, njegove misli pred spavanje, njegovo laku noć majci, njegov lutajući um koji curi u san ispunjen vizijama. Onda Mrtvi Čika Potajničak napušta svoje mesto i odlazi u skitnju, kikoćući se, zveckajući u svojim različitim kožama, u sumračnom kaputu od cerade, opijen selom, puca od osećanja, ustreptao od misli o tome kako jedno vodi ka drugome, iznova i iznova, sad i uvek, bez kraja i konca.

LENIJEVA MAMA

Uvukao se unutra zvuk pesme,
topao od njegovog dečjeg daha.

Moje dete peva,
donosi mi poklone.

Sekundu-dve pre nego što shvatim da to nije on.

Leni?

LENIJEV TATA

Sedim na poslu u gradu i pomisao na to da je on na šezdesetak minuta vožnje železnicom od mene, provodi dan u selu, luta naokolo sa onim svojim čudnim mozgom, deluje mi potpuno nemoguća. Čini mi se neverovatnim, dok sam na poslu, da smo dobili dete i da je to Leni. Da su moji roditelji ovde, sigurno bi rekli: Ne, Roberte, samo si ga sanjao. Deca nisu takva. Nastavi da spavaš. Nastavi da radiš.

U njegovoj školskoj knjižici je pisalo: „Leni ima urođen dar za uspostavljanje društvenih veza. Često ume da punu učionicu umiri jednom jedinom šalom, izgovorenom u pravom trenutku, ili pesmicom.” Objektivno posmatrano, vidim da to jeste tako. Baš liči na Lenija. Ali odakle mu ti talenti? Imam li ih i ja? Ko ili šta treba da upravlja Lenijem i njegovim talentima, da ih kontroliše? U, jebote, pa to moramo mi! Može li čovek da ima decu, a da potpuno ne poludi?

„Leni je posebno nadaren za jezik, pokazali smo direktoru njegov akrostih *Vidra Tarka* koji je napisao za Dan knjige, i on mu je dao zlatnu zvezdicu.”

Šta? O čemu to govorite? Hoću i ja zvezdicu!

PIT

U to vreme sam bio zaluđen pronalaženjem i čišćenjem skeleta mrtvih bića. Uglavnom ptica. Rastavio bih ih, obložio zlatnim listovima, pogrešno ih sklopio i obesio o žičane ramove. Visuljci od nakaradno sklepanih ptica. Napravio sam ih desetak. Galerija je tražila nešto što može da izloži. Da proda.

Takođe sam pravio odlivke kore raznog drveća. Postavljao sam ih u kutije sa odlomcima teksta.

Poneki crtež. Poneka polupristojna grafika. Setovi. Neupadljivi komadi.

Jednog jutra je došla u moj studio i donela mi granu u dve-
ma savršenim rukama. Videla je mog izrezbarenog čoveka.

S početka smo samo povremeno ćaskali na ulici, ali je vremenom uobičajila da jednom-dvaput nedeljno svraća u vreme čaja. Ponekad je dolazila s Lenijem, ponekad sama. Živeli su u selu tek godinu ili dve.

Pokazao sam joj mog grubo izrezbarenog čoveka, Isusa bez krsta, pa je u toj otpaljoj grani videla mogućnost za još jednog.

Vrlo si ljubazna, rekoš.

Zadovoljstvo je moje, Pite, odgovorila je.

Dopadala mi se. Prijatna za ćaskanje. Topla, imala je oko za neke stvari. Često sam joj pokazivao svoje radove i uvek je

imala zanimljive komentare. Zasmejala me je, ali je znala kad da se izgubi. Umela je da nasluti kad nisam za društvo. Bila je glumica, igrala je u predstavama, pomalo na televiziji. Pričala mi je o svemu tome. O svim onim drkadžijama u tom poslu. Zvučalo je prilično slično svetu umetnosti mog vremena.

Gluma joj nije nedostajala, samo joj je ponekad bivalo dosadno, kad bi Leni otišao u školu, a njen muž u grad. Pišem knjigu, poverila mi je. Krimiće sa ubistvom.

Zvuči grozno do bola.

Ima bola i grozno je, rekla je, ali je napeto.

Često je sedela sa mnom dok radim. Kupila je jedan moj komad u nekoj galeriji, bez mog znanja. Jedan od onih dobrih, velikih reljefa. Rekao sam joj da bih joj ga, da sam znao, dao po prijateljskoj ceni, a ona je odgovorila: Baš zato, Pite.

Dopadala mi se.

Stalno se nečim igrala, čime god što bi joj palo pod ruku.

Komadima žice. Olovkom. Grančicama.

Za boga miloga, uzmi, napravi nešto, rekao sam joj jednom prilikom.

O, ne, ja sam ti beznadežan slučaj za sve što je vizuelno.

Sećam se kako sam pomislio koliko je čudno i tužno to što je rekla.

Beznadežan slučaj za vizuelne stvari.

Mora biti da joj je neko nešto rekao, kad joj se takva ideja toliko urezala.

Setio sam se svoje mame. Kad je bila još veoma mlada, neko je mojoj majci rekao da falšira. Tako da ona nikad nije pevala niti zviždala. Ne umem da pevam, govorila je.

Tek sam mnogo kasnije, kad je bila već davno pokojna, shvatio kako je to ubeđenje bilo apsurdno. *Ne umem da pevam.*

I tako ti ona sedi za mojim stolom, skupljajući na gomilu mrvice sasušanih lišajeva, dok ćaskamo o novoj, monstruoznoj staklenoj kocki koja se gradi na Šipridž Hilu.

Posmatram je.

Najpre uredno oblikuje gomilu. Poravnava. Deli na pola. Skuplja u dve linije. Gurkajući mrvice, naizmenično spaja i razdvaja linije tako da dobije red sitnih zeleno-sivih zuba. Tapkajući prstom, formira pravougaonik, noktom pravi čiste ivice i, na kraju, vlažnim prstom u sredinu utiskuje savršen krug.

Beznadežan slučaj s vizuelnim stvarima, kaže, a ovamo od gomilice sasušene mahovine koju premešta tamo-amo, pravi na desetine ljupkih oblika, odsutno slikajući po mom kuhinjskom stolu.

Podiže pogled k meni i kaže da je svesna toga da sam ja zauzet, da sam slavan, ali da li bih mogao, ako to nije suviše glupa ideja, da održim malom Leniju nekoliko časova slikanja.

Časovi umetnosti: sranje kroz gusto granje, pomislih.

Odgovorih joj da, koliko god mi momčić bio drag i koliko god uživao u razgovorima s njim, ne mogu da zamislim ništa gore od toga da nekog učim da slika.

Ja sam ti mrzovoljni usamljeni bednik koji više ni olovku ne može da drži, objasnio sam.

Na to se ona nasmejala, rekavši da razume i potom ljupko odlepršala, onako kako to ona ume. Biće koje reaguje na svetlost, tako bih ja to nazvao. Od onih osoba koje su za nijansu više od ostalih srođene s vremenskim prilikama, koje su, mnogo očiglednije nego većina ljudi u današnje vreme, načinjene od istih atoma kao zemlja. Što objašnjava Lenija.

I tako je otišla, tog jutra, a ja sam ostao da sedim i udišem atmosferu njenog prisustva, razmišljajući o tome kako žene odrastaju, kako je to biti devojčica u ovom svetu; osetio sam kako mi nedostaju mama, sestra i još neke žene koje sam poznao, pa sam uzeo da glavu crvendaća pažljivo oblepim sićušnim pahuljama zlata, pevuseći, onako sam za sebe, „Old Spring of Thyme”.

LENIJEVA MAMA

Uvukao se unutra zvuk pesme,
topao od njegovog dečjeg daha,
i on se privio uz mene, popevši mi se na krilo
i obisnuvši mi se oko vrata.

Rekoh: Leni ulazi na scenu sleva, peva, miriše na borovinu

i još nešto lepo.

Pomislih: Molim te, nemoj da porasteš toliko da budeš preveliki

za ovakve zagrljaje, moj mali geotermalni batice.

LENIJEV TATA

Ako stižem na onaj u 7.21, preskačem doručak s Lenijem, ali izbegavam Karla Tejlora i obično uspevam da sednem. Ako uhvatim onaj u 7.41, videću Lenija, ali Karl Tejlor će me pronaći na peronu i moraću da slušam o Suzan Tejlor i pametnim Tejlorovim devojkicama i predmetima koje spremaju za maturu, a pritom ćemo verovatno morati da stojimo, nečiji pazuh, nečiji sklopivi bajs, kloparanje Karlovih novosti koje se meša s muzikom iz nečijih minijaturnih slušalica.

Niz seosku ulicu, pa projurim kroz raskrnicu u rupi tako da mi se digne dijafragma, uz Goust pajlot lejn, kroz Aškot, duple trake sve do grada. Pod pretpostavkom da nema traktora i biciklista, do stanice mogu da stignem za manje od dvadeset minuta. Moj lični rekord je četrnaest. Ako usporim na Goust pajlot lejnu, možda se na putu nađu jeleni, pa mogu da zastanem na minut da ih gledam. Ili mogu da zatrubim, da ih upozorim da dolazim, pa da se sjurim 70 ili 80 na sat, spuštenih prozora da me vetar probudi i da uživam u autu. A što i da ne uživam, lepo me je koštao, a život uglavnom provodi parkiran, čekajući me.

Ponekad, ako sam vozio dovoljno brzo, imam pet minuta da na staničnom parkingu posedim i porazgovaram sa svojim automobilom. Hvala vam, reći ću. Pravo je uživanje saradivati s vama, gospodine. Sjajna mašina, družje. Buke-fale, lepotane moj, ti si najbolji konj na svetu. Tako vam je to kad živite na selu, a radite u gradu. Sitna zadovoljstva izmoljena od svakodnevene rutine. Mali trikovi seljaka s pola radnog vremena. To može da bude pogubno za dušu. Možda sam malo patetičan. Ne znam.

Iznad stola mi visi Lenijev crtež. Ja s kačketom, letim iznad horizonta, a ispod piše: „Kuda tata odlazi svakog dana? Niko ne zna.”

LENIJEVA MAMA

Pit je zakucacao na vrata.

Provukao se pored stare Pegi, izbegavši njeno isleđivanje.

Čestitam, Pite, ali uloviće te na povratku. Brine je što ljudi hrane jastrebove. Jesi li za šolju čaja?

Pogledao je u svoje čizme i povukao bradu.

Neću. Ali slušaj. Nešto sam razmišljao kad si preko neko veče otišla. Razmišljao sam, jeste da sam ja mrzovoljni stari bednik, ali šta me sprečava da budem malo manji bednik. Ne znam kako da nekog podučavam, a mrzeo sam i kad su mene učili. Ali ako me pitaš da li Leni može da dolazi i da sedi u mojoj kuhinji, da koristi moj papir, crta sa mnom i da usput ćaskamo o onome šta ja radim, onda zašto da ne. On je sjajan momčić, a meni bi prijalo društvo. Možda bi

mi čak dobrodošlo. Onda, šta misliš, ponedjeljkom ili sredom posle škole?

Pa ti si divan, Pite. Dozvolićeš nam da ti platimo?

Ni slučajno. Nema jebene šanse. Nateraj svog bogatog muža da kupi jednu od mojih komplikovanih zlatnih ptica kad ih dogodine budem izlagao.

Vrlo si ljubazan. Leniju će biti drago. Ako može, radije sredom.

Pit je odškripucao niz kolski prilaz. Okrenut leđima, podigao je ruku i doviknuo:

Sreda u četiri. Čekam vas.

Maks Porter
LENI

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura
Vesna Crepuljarević

Korektura
Blum

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-280-4

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2019.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111-31

ПОРТЕР, Макс, 1981–

Leni / Maks Porter ; prevod sa engleskog Milica
Keckojević. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2019
(Beograd : Dereta). – 180 str. ; 21 cm

Prevod dela: Lanny / Max Porter. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-280-4

COBISS.SR-ID 280913932